

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

HUS pitää kannatettavina tavoitteita hankintojen kustannussäästöistä ja tehokkuudesta. Kilpailun lisääntyminen markkinoilla edistäisi kustannustehokkaiden hankintojen tekemistä. HUS kuitenkin katsoo, että hankintalakiin ehdotetuilla muutoksilla tavoitteita ei saavuteta.

Mietinnössä todetaan, että tällä hetkellä jopa 60 prosenttiin julkisten hankintojen kilpailutuksista osallistuu enintään kaksi tarjoajaa, mikä kertoo julkisten hankintojen kilpailun vähäisyydestä ja siinä viitataan Jääskeläisen ja Tukiaisen vuonna 2019 tekemään selvitykseen. Mainitun selvityksen aineisto koostui vuosina 2010–2017 Suomessa toteutetuista julkisten hankintojen kilpailutuksista. KKV:n tuoreemmassa tutkimuksessa (tutkimusraportti 9/2023) tutkimusaineisto koostui julkisista hankinnoista vuosilta 2017–2022. Molempien selvitysten tutkimusaineisto keskittyi SOTE-uudistusta edeltäneeseen aikaan.

Tilanne on edellä mainittujen selvitysten aineistojen keräämisen jälkeen voinut huomattavasti muuttua, koska SOTE-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäminen siirtyi noin 300 kunnan järjestämisvastuulta 21 hyvinvointialueelle, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle. SOTE-alan julkisten hankintayksiköiden määrä pieneni huomattavasti. On syytä olettaa, että hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä ovat hankintaosaamisen keskittymisen ja hankintayksikkökohtaisten suurempien volyymien johdosta tehneet hankintoja suunnitelmallisemmin ja tehokkaammin kuin mietinnössä viitattujen selvitysten tutkimusaineistojen ajankohdan kilpailutuksissa on tehty. Nykytilanteen tutkimuksellinen analyysi olisikin tarpeen ennen lainsäädäntömuutoksia sen selvittämiseksi onko nykytilanteessa tosiasiaa sellaisia hankintaprosessiin liittyviä kilpailua vähentäviä seikkoja, jotka voitaisiin hankintalakia muuttamalla korjata. Olisi tarpeen tutkia mm. kuinka paljon markkinakartoituksia jo nyt tehdään ja kuinka paljon hankintoja jaetaan osiin silloin kun osiin jakaminen ylipäänsä on mahdollista. Lisäksi olisi syytä

selvittää miten Suomessa kilpailu julkisissa hankinnoissa eroaa muista Pohjoismaista ja erityisesti mistä mahdolliset erot johtuvat ottaen huomioon että Ruotsin hankintalaki on sisällöltään kevyempi kuin Suomen ja vastaa lähinnä direktiivin sanamuotoa.

KKV:n tutkimuksessa kävi ilmi, että tarjousten määrässä oli suuria toimialakohtaisia ja alueellisia eroja. HUS hankkii erikoissairaanhoidon tarvikkeita, joiden markkinat ovat keskittyneet suurille ja jopa globaaleille yrityksille erityisesti lääkinnällisten laitteiden osalta. Lääkäripalveluissakin Suomen markkinat ovat hyvin keskittyneet. HUS katsoo, että hankintalain ehdotetuilla muutoksilla kilpailua ainakaan erikoissairaanhoidon alalla ei saada merkittävästi lisättyä, koska Suomen markkinat alan tuotteissa ja palveluissa ovat keskittyneet. Markkinoiden keskittymistä yleisellä tasolla ei ole tapahtunut vain Suomessa vaan koko Euroopassa. Kuten KKV raportissaan (09/2023) toteaa keskittyneillä toimialoilla saadaan odotetusti muita vähemmän tarjouksia ja toimialan keskittyneisyys rajoittaa mahdollisuuksia lisätä kilpailun määrää. Jos yrityksiä on vain vähän, ei tarjoajakaan voida houkutella kilpailutukseen tätä enempää.

Kilpailun lisäämistä voisikin pyrkiä edistämään ensiksi muilla keinoin kuin hankintalakia muuttamalla. Kilpailun lisäämistä julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa voitaisiin edistää kehittämällä yritysten osaamista tarjouskilpailujen seuraamisessa ja niihin osallistumisessa koska julkisia hankintoja koskeva menettely eroaa olennaisesti yritysten välisestä kaupasta. Myös hankintayksiköiden hankintaosaamista ja resursseja voidaan tietenkin edelleen kehittää.

Työryhmän ehdotukset ovat omiaan lisäämään hallinnollista taakkaa ja hankintoihin liittyvää byrokratiaa, viivästyttämään hankintoja ja aiheuttamaan juridisia riskejä. Hankintayksiköiden hallinnollisen taakan lisääminen vähentää kilpailuttamisella saavutettavan säästön määrää. Julkisten hankintojen kilpailua lisäisi paremmin sääntelyn keventäminen eivätkä esityksen mukaiset lisääntyvät prosessivaatimukset ja valitusmahdollisuudet.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

HUS-yhtymä pitää voimassa olevan hankintalain hankinnan valmistelua koskevia säännöksiä riittävinä. HUS katsoo, että näiden säännösten osalta ei ole erityistä uudistamistarvetta. Voimassa olevan hankintalain tavoitteena oli vähentää hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa sekä joustavoittaa hankintamenettelyjä. Työryhmämietinnön ehdotukset heikentävät näiden tavoitteiden toteutumista.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

HUS-yhtymä katsoo, että markkinakartoitusta koskevalla säännösehdotuksella ei olisi juurikaan vaikutuksia. Hankintayksiköt tekevät jo nykyisellään vähäistä merkityksellisemmissä hankinnoissaan huolellisen markkinakartoituksen. Ehdotuksella voisi kuitenkin olla hankintayksiköiden toimintaa haittaavia vaikutuksia esim. valitusriskeihin liittyen. Vaikka markkinakartoitusta ei lain sanamuodon mukaan voitaisi käyttää itsenäisenä valitusperusteena, käytännön kokemus osoittaa, että myös tällaisiin seikkoihin voidaan vedota osana valitusprosessia. Edellä mainituilla perusteilla HUS ei pidä muutosehdotusta kannatettavana.

Ehdotettu yli 10 miljoonan euron hankintoja koskeva 65.3 § ei ole tarpeen, koska huolellisesti toimiva hankintayksikkö on tavalla tai toisella markkinoista tietoinen tämän suuruusluokan hankinnoissa myös ilman laissa asetettua velvollisuutta markkinakartoitukseen. Tarkoituksenmukaisempaa olisi säilyttää markkinakartoitus vapaaehtoisena ja vapaamuotoisena. Mikäli markkinakartoituksen toteuttamiselle asetetaan velvollisuus, nousee helposti tulkinnanvaraisuuksia siitä, millaisia ja milloin sekä missä asiayhteydessä tehtyjä toimenpiteitä on pidettävä sellaisina, että markkinakartoitus katsotaan tehdyksi ja lain mukainen velvollisuus täytetyksi. Hankintamallin soveltuvuuden arviointi on sinänsä tärkeää, mutta HUS-yhtymä ei pidä tätä koskevaa muutosehdotusta tarpeellisenä. Kuten työryhmämietinnössäkkin todetaan, hankintayksiköt tekevät jo nykyisin "suuremmissa tai vaativissa" hankinnoissa vastaavan arvioinnin. Muutosta ei tulisi ainakaan kirjata velvoittavaan muotoon, koska tämä lisäisi valitusriskiä.

Mitä edellä on todettu tulkinnanvaraisuudesta markkinakartoituksen tekemisen osalta koskee myös ennakoidulta arvoltaan alle 10 miljoonan euron hankintoja, koska markkinakartoitus huomioitaisiin muun muassa hankintojen jakamista, tarjouskilpailun uusimista ja analyysityökalujen käyttöä koskevien velvoitteiden täyttämässä.

Osiin jakaminen

HUS ymmärtää, että hankintasopimusten osiin jakaminen on tärkeää erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. HUS ei kuitenkaan kannata velvollisuutta hankintasopimuksen osiin jakamisesta kirjattavaksi lakiin. Hankintayksiköt jakavat jo nykyisen lain voimassaollessa hankintasopimuksia osiin silloin kun se on hankinnan luonne yms. seikat huomioon ottaen mahdollista, koska hankintayksiköiden intressissä on tehdä mahdollisimman taloudellisia hankintoja.

Velvollisuus hankintasopimuksen osiin jakamiseen ei todennäköisesti lisäisi osiin jakamista nykyiseen verrattuna, koska ehdotetun säännöksen mukaan hankintayksiköllä kuitenkin säilyisi oikeus jättää hankintasopimus tietyillä edellytyksillä jakamatta. Ehdotetussa säännöksessä jakamatta jättämisen edellytyksissä on mainittu mm. hankinnan luonne, johon perustuen hankintayksiköt tähänkin mennessä ovat käyttäneet hankintavaltaansa päättäessään osiin jakamisesta. Hankintayksiköillä tulisi säilyä vapaa hankintavalta osiin jakamisessa.

Hankinnan jakaminen osiin ei automaattisesti tuo säästöjä, kustannustehokkuutta tai muita hyötyjä. Ehdotettu velvollisuus voi ohjata hankintayksiköitä jakamaan hankintasopimuksia osiin myös silloin, kun se ei ole taloudellisesti kannattavaa.

HUS pitää haitallisena ehdotettua oikeutta hakea muutosta siihen, että hankintasopimusta ei ole jaettu osiin. Hankintadirektiivin johdanto-osan kohdan 78 mukaan hankintaviranomaisella olisi oltava velvollisuus arvioida, onko sopimusten jakaminen osiin asianmukaista, ja sen olisi voitava vapaasti tehdä itsenäinen päätös asianmukaiseksi katsomastaan syystä ilman, että siihen kohdistetaan hallinnollista tai oikeudellista valvontaa. HUS katsoo, että jos osiin jakamattomuutta koskevaan harkintavallan käyttöön kohdistuisi valitusmahdollisuus, markkinaoikeuden arviointi laajenisi koskemaan tarkoituksenmukaisuusseikkoja, jotka eivät aiemmin ole markkinaoikeudelle kuuluneet.

Jos valitusoikeus ulotetaan koskemaan hankinnan osiin jakamattomuutta, 14 päivän valitusajan tulisi alkaa hankintailmoituksen julkaisemisesta.

Jakamisvelvollisuus ei ehdotuksen mukaan koskisi puitejärjestelyjen sisäisiä hankintoja. Poikkeus tulisi lisätä koskemaan myös dynaamisten hankintajärjestelyjen sisäisiä hankintoja.

Ehdotettu valitusmahdollisuus osiin jakamattomuudesta johtaa hankintavalitusten määrän kasvuun ja viivästyttää hankintojen tehokasta toteuttamista markkinaoikeusvalituksen suspensiovaikutuksen vuoksi. Suspensiovaikutuksen vuoksi hankintayksiköt joutuvat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tekemään väliaikaisia järjestelyjä markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi, joka saattaa kestää jopa vuoden. Tällainen viivästyminen hankintaprosessissa on hankalaa sekä hankintayksiköiden että tarjoajien kannalta.

124 § Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Ehdotettu 124 §:n 12 kohdan lisäys tarkoittaa hallinnollista lisätyötä hankintayksiköille. Tämän lisätyön tarpeellisuus tulisi punnita suhteessa kustannussäästöjä koskevaan tavoitteeseen.

125 § Hankintamenettelyn keskeyttäminen

HUS-yhtymä pitää kilpailutuksen uusimista yhden tarjouksen tilanteissa lähes yksinomaan ylimääräistä hallinnollista taakkaa aiheuttavana uudistusehdotuksena ja erityisen haitallisena ja byrokraattisena hankintayksiköiden toiminnan kannalta.

Hankintayksiköillä on oikeus päättää millaista palvelua tai tavaraa ne hankkivat. HUSin kokemusten mukaan yhden tarjouksen tilanteiden taustalla on pääsääntöisesti kilpailun puute tai vähäisyys markkinoilla. Joillakin aloilla markkinat ovat yksinkertaisesti hyvin keskittyneet kuten edellä ensimmäisen kysymyksen vastauksessa on kerrottu eikä keskittymiseen voi hankintalailla juurikaan vaikuttaa, Vastaavan tai lähes vastaavan kilpailutuksen tekeminen heti aiemman perään ei siis tuota parempaa lopputulosta. Tarjoajilla on tarvittaessa mahdollisuudet kehittää omaa tarjontaansa.

Mietinnössä viitataan Tšekkin tasavallan vuoden 2012 hankintalainsäädäntöön, jonka mukaan hankintaviranomaisen oli peruutettava hankintamenettely ilman aiheutonta viivytystä, jos se sai vain yhden tarjouksen tai tarjousten arvioinnin jälkeen vain yksi tarjous jäi arvioitavaksi. Mietinnössä todetaan, että Tšekissä saatiin näin noin 10 prosentin säästöt niissä hankinnoissa, joita velvoite koski. Tarjouskilpailun peruuttamisvelvollisuudesta on Tšekissä mietinnön mukaan sittemmin luovuttu. Syytä luopumiseen ei mietinnössä kerrota. HUS toteaa, että Tšekissä velvoitetta kritisoitiin laajasti, koska se aiheutti tarpeettomia hankaluuksia useille julkisille ostajille, pitkitti hankintaprosesseja ja se ei kuitenkaan täyttänyt aiottua tarkoitusta mistä syystä velvoitteesta ilmeisesti luovuttiin. Nämä seuraukset olisivat varmaankin odotettavissa Suomessakin. On syytä huomata, että Ruotsissa ehdotetun kaltaista pakkoa ei ole.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Ehdotetut muutokset hankintalakiin eivät lisää kilpailua markkinoilla eivätkä tuo säästöjä hankintayksiköille. Markkinakartoituksia tehdään jo nykyisin laajasti ja hankintoja jaetaan osiin mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi HUSissa viimeksi kuluneen vuoden aikana markkinakartoitus/tietopyyntö/kutsu markkinavuoropuheluun tehtiin 95 %:ssa sellaisista EU-hankinnoista, joissa markkinatilanne ei ollut tiedossa.

Kilpailutuksen keskeyttämisvelvoite yhden tarjouksen tilanteessa johtaa tarpeettomiin markkinakartoituksiin markkinaoikeusriskin välttämiseksi silloin kun markkinatilanne tunnetaan.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

HUSin näkemyksenä on, että ei ole perustetta sille, että kansallinen lainsäädäntö olisi huomattavasti tiukempi kuin mitä hankintadirektiivi edellyttää. HUS yhtyy Suomen Kuntaliiton, Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja Hyvil Oy:n eriävään mielipiteeseen. KKV pitää eriävässä mielipiteessään epätarkoituksenmukaisena, että hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä vaikeutetaan tilanteessa, joissa hyvinvointialueiden talous on jo valmiiksi tiukoilla. Hyvinvointialueiden sidosyksiköt tarjoavat omistajilleen kustannustehokkaan vaihtoehdon omalle palvelutuotannolle.

Sidosyksikköesityksen taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia ei ole arvioitu kattavasti ja riittävästi lainvalmisteluprosessissa. Työryhmämietinnössä esitetty 10 prosentin vähimmäisomistusvaade ei

tue Suomen hallitusohjelman tavoitetta lisätä markkinaehtoista kilpailua. Julkisen sektorin palvelutarpeet eivät kasva rajoittamalla sidosyksiköiden käyttöä, vaan muutos johtaisi nykyisten tarkoituksenmukaisten yhteistyörakenteiden rikkoutumiseen ja osin palautumiseen omistajien omaksi toiminnaksi.

Nyt esitetty säännös ei mahdollista minkäänlaista poikkeamista omistusosuutta koskevasta vähimmäisvaatimuksesta.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Mikäli esityksen mukainen vähimmäisomistusvaade toteutuu, se tulee aiheuttamaan merkittäviä rakenteellisia muutoksia hyvinvointialueilla ja kunnissa ja sisältää myös suuren riskin kustannusten nousulle. Erityisesti ongelmia aiheutuisi pienille hyvinvointialueille ja kunnille. Lisäksi isommat hankintayksiköt kuten HUS voivat ottaa palvelutuotannon takaisin sisäiseksi tuotannokseen omalle konsernilleen. Hallitusohjelman tavoite kilpailun lisäämisestä ei tätä kautta toteudu.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

HUS tuottaa tällä hetkellä eräitä kiinteistö- ja toimitilapalvelujen alaan kuuluvia tehtäviä kokonaan omistamiensa tytäryhtiöiden kautta. Lakimuutos ei aiheuta tässä toimintatavassa muutostarpeita.

HUS hankkii tekstiilihuollon palvelut sidosyksikköhankintana yhtiöstä (Puro Tekstiilihuoltopalvelut Oy), jossa HUS on enemmistöomistajana. Yhtiössä on lisäksi yli 20 hyvinvointialuetta ja kuntaa omistajana. Tämän osalta suunnitellaan yhtiön omistusten uudelleenjärjestelyä siten, että yhtiössä olisi enintään kymmenen omistajaa, joista kukin omistaisi vähintään 10 % yhtiön osakkeista. Tämän aiheuttamat muutokset yhtiön toimintaan ovat erittäin vähäisiä, koska pieniä osakemääriä omistaneiden kuntien hankinnat yhtiöltä ovat olleet pääsääntöisesti alle kansallisen kynnyksarvon. HUS tulee siis jatkamaan palveluhankintoja yhtiöltä nykyistä vastaavasti.

HUS hankkii vuokratyövoimapalvelut Uudenmaan kuntien ja hyvinvointialueiden omistamasta yhtiöstä (Seure Henkilöstöpalvelut Oy), josta HUS omistaa 5 %. HUS on ilmoittanut yhtiön muille omistajille, että se on lakimuutoksen seurauksena kiinnostunut neuvottelemaan omistusosuutemme kasvattamisesta 10 %:n, ja tämä todennäköisesti järjestyy. HUSin tarkoituksena tässä on myös jatkaa palveluhankintoja yhtiöltä nykyistä vastaavasti.

HUSin potilastietojärjestelmä (Apotti) tuotetaan sidosyksikköhankinnalla. Yhtiön kaikkien omistajien omistusten määrä ylittää 10 % rajan, ja yhtiön palvelujen käyttö jatkuu myös lakimuutoksen jälkeen aiempaa vastaavasti.

HUS hankkii potilasvakuutuksensa yhdessä muiden yliopistollisten hyvinvointialueiden kanssa omistamaltaan keskinäiseltä potilasvakuutusyhtiöltä. Kaikki yhtiön omistajat omistavat yhtiöstä yli 10 %, joten lain voimaantulo ei aiheuta muutoksia vakuutuspalvelun hankintaan.

HUS omistaa Hyvinkään sairaalan kampuksella ravitsemuspalveluja tuottavan yhtiön yhdessä Hyvinkään kaupungin ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. 10 %:n omistusvaatimuksen tullessa voimaan HUS joutuu myymään yhden osakkeen Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Muita muutoksia ei tarvita, ja yhtiön palvelujen käyttö jatkuu aiempaa vastaavasti.

HUS omistaa lisäksi yksittäisiä osakkeita sellaisissa valtakunnallisesti toimivissa yhtiöissä, joissa on laajasti kunta- ja hyvinvointialueomistajia (2M-IT Oy, Sarastia Oy, Istekki Oy, Sansia Oy). Hankinnat näiltä yhtiöiltä ovat vähäisiä. Lakimuutoksen jälkeen HUS luopune omistuksistaan ja hankkii tarvitsemansa palvelut muuta kautta tai tuottaa itse.

Epäselvää on, miten Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n tuottamia palveluja on mahdollista käyttää lain voimaantulon jälkeen. Nämä palvelut edustavat sellaista asiantuntemusta, jota ei ole käytännössä markkinoilta saatavissa. Sama koskee valtakunnallisesti toimivia Maakuntien Tilakeskus Oy:tä, DigiFinland Oy:tä ja Suomen Biopankkiosuuskuntaa. Kaikissa näissä yksittäisten omistajien omistusosuudet alittavat 10 %. Ehdottoman välttämätöntä on, että hankinnat tällaisilta valtakunnallisilta erityisyhtiöiltä rajataan ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Olisi hyvin merkittävää, että valtio estäisi lainsäädännöllä hankinnat juuri tätä tarkoitusta varten perustamiltaan yhtiöiltä (esim. DigiFinland Oy).

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Kts. vastaus edelliseen kysymykseen. Vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn vaikutukset HUSin tekemiin hankintoihin ovat huomattavan vähäisiä. Sidosyksiköiltä tehdyt hankinnat jatkuvat lähes kokonaisuudessaan joko sellaisenaan tai edellä kuvattujen omistusjärjestelyjen jälkeen aiempaa vastaavasti.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Muutoksesta ei olisi HUSille mitään hyötyä. Muutosta voi luonnehtia lähinnä vahingolliseksi etenkin, jos se estää tekemästä hankintoja edellä mainituilta valtakunnallisilta erityisyhtiöiltä. Muutos aiheuttaisi hallinnollisia kustannuksia, jotka olisivat onneksi HUSin kohdalla suhteellisen vähäisiä. Muutoksen voimaantulo ei tulisi siirtämään HUSin tekemiä hankintoja nykyistä enemmän kilpailuille markkinoille yksittäisiä, euromäärältään vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäajan tulisi olla ehdotetun omistajavaatimuksen osalta pidempi kuin mietinnössä on ehdotettu. Liian lyhyt siirtymäaika voi nostaa merkittävästi kertaluontoisia kustannuksia.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Ks. edellä oleva vastaus toimenpiteitä koskevaan kysymykseen.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

HUSin näkemyksen mukaan vaatimusta ei tulisi ylipäätään säätää tässä lausunnossa todetuin perustein. Näkemyksemme mukaan eriävissä mielipiteissä esitetyt kannanotot ovat erittäin perusteltuja. Niiden lisäksi kiinnitämme huomiota omistusosuusvaatimuksen haitallisuuteen valtakunnallisten erityisyhtiöiden kohdalla. Omistusosuusvaatimus estäisi hyvinvointialueiden yhteisten toimijoiden perustamisen. Omistusosuusvaatimus olisi lisäksi erityisen epätarkoituksenmukainen sellaisilla toimialoilla, joissa kilpailua ei ole tai se on huomattavan puutteellista. Esimerkkinä tällaisesta toimialasta on tekstiilihuolto.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

HUS kannattaa huoltovarmuuden lisäämistä lain tavoitteisiin, huoltovarmuusnäkökohdan lisäämistä hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin ja hankintojen ennakolta kilpailuttamisen mahdollisuuden lisäämistä kriisi- ja uhkatilanteiden varalta. Vaikka huoltovarmuus- ja turvallisuusnäkökohdat voidaan jo voimassa olevan lain nojalla ottaa hankinnoissa huomioon, ehdotetun muutoksen myötä tietoisuus niiden huomioon ottamisen mahdollisuudesta hankinnoissa kasvaa tarjoajien keskuudessa. Nämä ehdotetut lisäykset lakiin eivät kasvata HUSin hallinnollista taakkaa hankinnoissa, koska nämä varautumisen ja turvallisuuden näkökohdat on jo tähänkin saakka sisällytetty hankintoihin tarpeen mukaan.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Kts. seuraava vastaus.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

HUS kannattaa rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista, koska se keventää sekä hankintayksiköiden että yritysten hallinnollista taakkaa. HUS katsoo, että mietinnössä on esitetty otteiden pakollisesta pyytämisestä luopumiselle hyvät perustelut.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Hankintadirektiivi ei edellytä niin yksityiskohtaista sääntelyä kuin mietinnössä on ehdotettu. Suomen ei ole syytä poiketa muiden Pohjoismaiden linjasta hankintalain sisällön suhteen, koska hankintalaki koskee hankintaprosessia ja sillä voidaan vain rajallisesti vaikuttaa tarjousten määrään.

Hankintayksiköt pyrkivät hankintojen osiin jakamiseen ja tekevät markkinakartoituksia tarpeen mukaan jo nykyisten säännösten nojalla. Sidosyksiköiden osalta on mietinnössä nimenomaisesti todettu, että Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kansallinen sidosyksikkösääntely ei poikkea merkittävästi hankintadirektiivistä. Ylipäänsä Ruotsin hankintalaki on kevyempi ja vähemmän yksityiskohtainen kuin Suomen hankintalaki. Hankintalain ehdotetut muutokset lisäävät tarpeettomasti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa eikä ehdotetuilla muutoksilla saavutettane mietinnössä asetettuja tavoitteita.

Tanner Lauri
HUS-Yhtymä